

Komentář vyhlášky č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice (5. část)

Ing. Jiří Sajner, znalec z oboru bezpečnosti práce,
se zvláštní specializací pro elektrická zařízení

V současné době je, s ohledem na dobu, která uplynula od uzavření dohody, třeba se vždy informovat u příslušného orgánu dozoru na aktuální situaci v uznávání osvědčení vydaného jiným orgánem dozoru.

Organizace mohou pověřovat pracovníky s tímto kvalifikačním stupněm, tj. pracovníky s platným osvědčením revizního technika, vykonáváním revizí jen těch elektrických zařízení, pro která má revizní technik ověřeny znalosti a vydáno osvědčení.

V případech, kdy pracovník, který má osvědčení o odborné způsobilosti k revizím elektrických zařízení, odchází z organizace, v níž byl pověřen funkcí revizního technika, a bude tuto funkci zastávat i v nové organizaci, je vhodné, aby oznámil tuto skutečnost té instituci, která osvědčení vydala. Stejně tak je vhodné oznámit změnu trvalého bydliště. Osvědčení mu dále platí, pokud tuto činnost nepřerušil na dobu delší než tři roky.

Revizní technici smějí vykonávat činnost na elektrických zařízeních, jen pokud se tato činnost vztahuje k vlastním revizím elektrických zařízení. Nemůže tedy bez dalších opatření provádět běžnou, s revizemi elektrických zařízení nesouvisející činnost.

Pokud by revizní technik kromě vykonávání revizí měl ještě např. řídit dalšího pracovníka nebo pracovní skupinu při vlastním vykonávání revizí nebo na elektrických zařízeních vykonávat jinou činnost než revize, musí organizace zajistit ověření jeho znalostí ve smyslu požadavků alespoň podle § 6 nebo § 7, a to podle toho, zda bude řídit jednoho nebo více pracovníků nebo vykonávat na elektrických zařízeních jinou činnost, než jaká se vztahuje k vykonávání revizí elektrických zařízení. Ve zvláštních případech může být pověřován i vedením všech pracovníků ve smyslu § 12 Vyhlášky, ovšem jen pokud má ověřeny znalosti a vydáno osvědčení také podle § 8.

V této souvislosti je třeba ještě připomenout skutečnost, že pracovník, který je přihlašován ke zkoušce, má logicky vzhledem k požadované době praxe potřebné pro revizního technika kvalifikaci podle § 6, § 7, popř. podle § 8 Vyhlášky. Je proto vhodné, aby si i po vykonání zkoušky a získání kvalifikace revizního technika udržoval předchozí získanou kvalifikaci pravidelným přezkoušením podle Vyhlášky. Tak může být jeho kvalifikace v případě potřeby využívána v celém rozsahu.

Jinak musí být zajištěno, aby při vykonávání revizí elektrických zařízení vyžadujících přítomnost dalších pracovníků s kvalifikacemi od § 5 až po § 8 vedl pracovní skupinu organizací určený pracovník, jehož znalosti má organizace ověřeny, obvykle podle § 6 nebo § 7, ojedinele i podle § 8 (vždy podle počtu členů pracovní skupiny). Tento pracovník při vlastní činnosti (vykonávání revizí) odpovídá, v souladu s místními bezpečnostními předpisy, které má organizace vypracovány podle požadavků zákoníku práce, za pracovníky svěřené skupiny. Před zrušením ČSN řady ČSN 34 3100 odpovídal tento pracovník v rozsahu stanoveném v těchto normách pro vedoucího práce (viz názvosloví a další požadavky uvedené v tehdejší ČSN 34 3100).

Optimální je ovšem situace, kdy pracovní skupinu vede revizní technik, jde-li o revize vykonávané ve vlastní organizaci. Druhá varianta se uplatňuje především v těch případech, kdy jde o revize elektrických zařízení vykonávaných dodavatelským způsobem.

§ 10 Pracovníci pro samostatné projektování a pracovníci pro řízení projektování

(1) Pracovníci pro samostatné projektování a pracovníci pro řízení projektování jsou ti, kteří mají odborné vzdělání a praxi určené zvláštními předpisy a složili zkoušku ze znalostí předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení a z předpisů souvisejících s projektováním.

(2) Zkoušku uvedenou v odst. 1 je povinná zajistit projektující organizace; dále je povinná zajistit nejméně jednou za tři roky přezkoušení pracovníků pro samostatné projektování a pracovníků pro řízení projektování.

(3) Zkoušení nebo přezkoušení provede organizací pověřená alespoň tříčlenná zkušební komise, jejíž nejméně jeden člen musí mít kvalifikaci uvedenou v odst. 1 nebo v § 8 nebo § 9. Komise pořídí o zkoušení nebo přezkoušení zápis podepsaný jejími členy. O termínu a místě konání zkoušek nebo přezkoušení prokazatelně uvědomí organizace příslušný orgán dozoru alespoň čtyři týdny před jejich konáním. V těžce lhuť uvědomí i příslušný závod organizace pro rozvod elektrické energie, půjde-li o pracovníky pro řízení projektování nebo o pracovníky, kteří projektují elektrická odběrná zařízení určená pro přímé připojení na zařízení veřejného rozvodu elektrické energie.

Zde šlo při vydání Vyhlášky o zařazení nové kategorie pracovníků, pro které jsou stanoveny analogické požadavky jako pro ostatní kvalifikační stupně.

Ověřování znalostí pracovníků pro samostatné projektování se týká těch pracovníků, kteří jsou v organizaci zařazení do nomenklatury samostatných projektantů, a zařazení vyšších a ve výrobních organizacích těch pracovníků, kteří jsou zařazení do nomenklatury samostatných konstruktérů, a zařazení vyšších.

Při určování požadované nejkratší doby praxe a požadovaného druhu vzdělání se vycházelo z požadavků tarifně-kvalifikačního katalogu (TKK) stanovených k zařazení pracovníka do příslušné kategorie, tj. např. samostatný projektant, vedoucí projektant atd.

Požadavky na odborné vzdělání a dobu praxe byly tehdy uvedeny ve vyhlášce FMTIR č. 88/1975 Sb. V současnosti je třeba v jednotlivých případech vycházet z požadavků při zařazování pracovníků v organizační struktuře.

Předmět zkoušky je obecně stanoven v § 10 odst. 1 Vyhlášky. K zajištění této povinnosti je třeba, aby organizace, s přihlédnutím k druhu a napětí elektrických zařízení, pro kterou je projektová činnost vykonávána, vymezila rozsah předpisů, jež budou předmětem zkoušek.

Důraz se klade na znalosti ustanovení Vyhlášky, norem ČSN 33 2000-4-41 a následných, týkajících se předmětu projektování, a dále pak znalostí tvorby místních bezpečnostních předpisů a jejich obsahu. Z obecně závazných předpisů jde především o zákoník práce, hospodářský zákoník, energetický zákon a příslušné předpisy související s projektováním.

Postup při zkouškách a naplnění ohlašovací povinnosti organizace orgánům dozoru a příslušné organizační složce organizace pro rozvod elektrické energie je shodný jako u § 8 Vyhlášky. Stejně tak jsou shodné požadavky na sestavení zkušební komise a její činnost.

V návaznosti na ustanovení § 12 odst. 5 Vyhlášky je organizace povinná ustavit pracovníka odpovědného za řízení projektování, popř. i jeho zástupce. Zodpovědnost těchto pracovníků se netýká detailního způsobu zpracování (popř. obsahu) jednotlivé projektové dokumentace, ale spočívá především v metodickém vedení všech pracovníků projektujících elektrická zařízení.

Při stanovení těchto pracovníků vychází organizace obvykle ze své organizační struktury a zařazuje tyto pracovníky na takový

řídící stupeň, na kterém mohou realizovat metodické řízení projektování elektrických zařízení. Přitom např. u velké projektové organizace, která má několik atelierů (projektových složek) na různých místech, vedou jednotlivé skupiny pracovníků projektujících elektrická zařízení pracovníci s kvalifikací pro řízení projektování. Tito pracovníci řídí bezprostředně činnost skupiny, zadávají úkoly, kontrolují jejich plnění a odpovídají za obsah projektové dokumentace. V rámci celé projektové organizace je však určen pracovník odpovědný za řízení projektování po metodické stránce. Tento pracovník bude organizovat zkoušky a přezkušování projektantů elektrických zařízení, dbát na zvyšování odbornosti pracovníků, zabezpečovat jednotný výklad předpisů atd.

§ 11 Kvalifikace ve zvláštních případech

(1) Absolventi vysoké školy elektrotechnické a absolventi přírodovědecké fakulty oboru fyziky, kteří pracují jako asistenti v laboratořích škol všech stupňů, se považují na svých pracovištích za pracovníky pro řízení činnosti, pokud složili zkoušku v rozsahu stanoveném v § 14 odst. 1. Jejich znalosti musí být ověřovány přezkoušením nejméně jednou za tři roky.

(2) Pracovníci vědeckých, výzkumných a vývojových ústavů, kteří mají vysokoškolské vzdělání, v rámci výuky složili zkoušku z elektrotechniky, elektroniky nebo fyziky nebo složili závěrečnou zkoušku z elektrotechniky nebo jaderné fyziky na střední odborné škole a kteří vykonávají experimentální práci na vymezených vědeckých, výzkumných nebo vývojových pracovištích, se považují za pracovníky pro samostatnou činnost, pokud složili po zaškolení zkoušku v rozsahu stanoveném v § 14 odst. 1. Jejich znalosti musí být ověřovány nejméně jednou za tři roky.

(3) Učitelé, kteří používají při výuce na školách elektrická zařízení pod napětím, považují se za pracovníky pro samostatnou činnost, musí však být v používání zařízení prokazatelně zaškoleni a jejich znalosti bezpečnostních předpisů souvisejících s jejich činností musí být ověřovány přezkoušením nejméně jednou za tři roky.

(4) Zkoušení nebo přezkoušení pracovníků uvedených v odst. 1 až odst. 3 provede tříčlenná zkušební komise, jejíž nejméně jeden člen musí mít některou z kvalifikací uvedených v § 7 až § 9. Komise ustanovuje vedoucí organizace.

Kvalifikační stupně ve zvláštních případech byly upřesněny na podkladě dosavadních zkušeností. Správný postup při dřívě uvedených činnostech byl rozpracován ve výkladu a komentáři odsouhlaseném příslušnými orgány dozoru a byl vydán ministerstvem školství pro interní potřebu pracovníků.

Společná ustanovení Vyhlášky

§ 12 Povinnosti organizace

(1) Organizace jsou povinny zajišťovat trvalé zvyšování odborné úrovně pracovníků uvedených v této Vyhlášce, soustavně doplňo-

vání jejich znalostí v souladu s nejnovějšími poznatky vědy a techniky, zejména v oblasti předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení, včetně technických norem souvisejících s jejich činností.

(2) Organizace smí pověřovat činností, řízením činnosti, samostatným projektováním nebo řízením projektování a vykonáváním revizí jen pracovníky, kteří mají odpovídající kvalifikaci ve smyslu této Vyhlášky.

(3) Organizace, která pověřuje nejvýše dva pracovníky činností vyžadující kvalifikaci nejméně podle § 5, musí zajistit, aby alespoň jeden z nich měl kvalifikaci nejméně podle § 6.

(4) Organizace, která pověřuje více než dva pracovníky činností vyžadující kvalifikaci nejméně podle § 5, musí zajistit, aby alespoň jeden z nich měl kvalifikaci podle § 7. Pro vedení všech pracovníků s kvalifikací nejméně podle § 5 je organizace povinna ustanovit vedoucího, popř. i jeho zástupce. Tito pracovníci musí mít kvalifikaci podle § 8.

(5) Projektující organizace je povinna ustanovit pracovníka, který odpovídá za řízení projektování, popř. i jeho zástupce. Tito pracovníci musí mít kvalifikaci podle § 10.

(6) Organizace musí zajistit, aby záci elektrotechnických oborů a zaškolovaní pracovníci prováděli na elektrických zařízeních jen takovou činnost, která odpovídá jejich postupně nabývaným odborným znalostem a vždy pod vedením určeného pracovníka s kvalifikací odpovídající charakteru činnosti.

Obdobně jsou povinnosti uvedené v § 12 odst. 1 Vyhlášky stanoveny i v jiných souvisejících předpisech (zákoníku práce apod.). Je vhodné, aby organizace (popř. organizací určených pracovník) rozpracovala systém soustavného doplňování znalostí pracovníků na jednotlivých stupních řízení organizace i při výkonu vlastní činnosti na elektrických zařízeních, včetně pracovníků řídicích projektování či samostatně projektujících elektrická zařízení. Vhodné je nejdříve si rozpracovat jednoduchý přehled pracovníků podle kvalifikačních stupňů a pak je roztrždit do případných skupin podle charakteru činnosti na elektrických zařízeních, tj. na elektrických zařízeních příslušného druhu a napětí. Tím si zajistí organizace i přehled o tom, se kterými druhy (skupinami) předpisů musí jednotlivé skupiny pracovníků seznamovat.

V návaznosti na organizační schéma organizace je účelné určit odpovědného pracovníka nebo pracovníky, kteří budou za plnění této povinnosti odpovídat. Tuto povinnost je třeba těmto pracovníkům konkrétně specifikovat v jejich pracovní náplni, tj. co a v jakém rozsahu bude jejich povinností.

Povinnost seznamovat se všemi předpisy souvisejícími s pracovní náplní jednotlivých pracovníků vyplývá i ze zákoníku práce.

Pokud by např. došlo k neplnění určité povinnosti uvedené v předpisech pracovníkem organizace, musí organizace prokázat,

že s příslušným předpisem, popř. jejími konkrétními či souvisejícími ustanoveními, které byly porušeny, pracovníka seznámila.

Je proto účelné stanovit, kdo v organizaci bude odpovídat za přenos těchto informací jednotlivým pracovníkům, aby mohli být tito pracovníci vždy seznámeni se všemi předpisy, které se na jejich činnost vztahují.

Pracovníci musejí nejdříve kvalifikaci získat a teprve poté mohou být organizací příslušnou činností pověřováni. Je logické, že organizace smí pověřovat pracovníky jen takovou činností, pro kterou si znalosti pracovníka ověřila (nebo pro kterou mají znalosti ověřeny jinde a organizace si i pro vlastní potřebu tuto skutečnost potvrdila), tedy pro činnost na elektrickém zařízení příslušného druhu a napětí, tj. pro činnost na elektrických zařízeních, jako jsou např. kabelová vedení, venkovní vedení, trakční vedení, rozvodny, napájecí stanice, elektrická zařízení zdvihadel, zařízení nízkého napětí, vysokého a velmi vysokého napětí, elektrická zabezpečovací a spojovací zařízení a hromosvody.

Je třeba připomenout vazbu na ustanovení § 14 odst. 1, § 14 odst. 5 a odst. 6 Vyhlášky, kde je uvedeno, co je předmětem zkoušek a přezkoušení, a zdůraznit postup organizace při změně pracovního poměru pracovníka a při přerušení jeho činnosti na delší dobu.

K požadavkům uvedeným v § 12 odst. 3 a odst. 4 Vyhlášky lze společně uvést, že řeší, jak bývalé požadavky § 4 vyhlášky MPE č. 95/1961 Sb., tak zpřesňují a rozpracovávají dále požadavky na kvalifikaci pracovníků při konkrétní činnosti, zejména pak ty, které byly v praxi sice uznávány, ale takto přesně nebyly nikde specifikovány.

Vyhláška MPE č. 95/1961 Sb. požadovala určení odpovědné osoby za vykonávání prací. Tento požadavek však platil pro všechny organizace bez rozdílu, tedy i pro ty, které měly i jen jednoho nebo dva pracovníky odpovídající kvalifikace, kteří vykonávali činnost na elektrických zařízeních.

Z § 12 odst. 4 Vyhlášky vyplývá, že organizace musí v případech, kdy pověřuje činností na elektrických zařízeních tři a více pracovníků s kvalifikací nejméně podle § 5, stanovit vedoucího všech pracovníků organizace, popř. i jeho zástupce. Tito pracovníci by měli mít své povinnosti přesně vymezeny v pracovní náplni. Odpovídají za řízení činnosti na elektrickém zařízení v určeném rozsahu.

Má-li organizace pouze dva pracovníky s kvalifikací nejméně podle § 5 a ti jsou pověřováni činností, tj. obsluhou a prací na elektrických zařízeních, nemusí organizace stanovit vedoucího ve smyslu § 12 odst. 4 Vyhlášky, ale musí zajistit, aby alespoň jeden z pracovníků měl kvalifikaci nejméně podle § 6, tedy pracovníka s kvalifikací pro samostatné vykonávání činnosti.

(pokračování)